

För rättvisan i laglöst land

Rättsäkerheten i Guatemala är satt på undantag och polisen kan ostraffat begå grova brott mot landets medborgare. Men nu sitter för första gången i Guatemalas historia två poliser häktade misstänkta för att ha sexuellt förgripit sig på en oskyldigt frihetsberövad kvinna. Martha Fonseca från Kristna fredsrörelsen har följt fallet som kan få stor betydelse för landets rättsystem.

Under juridikstudierna vid Stockholms universitet specialiserade sig Martha på internationell rätt och därför ville hon skaffa sig erfarenhet utomlands efter examen. Jobbet som fredsobservatör för Kristna fredsrörelsen i Guatemala passade henne som hand i handske. Eftersom hon själv är från Nicaragua kunde hon redan språket. Dessutom ville hon inte vara borta från Sverige för länge och som fredsobservatör är man bara utomlands i ett år. Just jurister är särskilt eftertraktade av Kristna fredsrörelsen.

– Men man behöver inte vara kristen för att arbeta i organisationen, understryker Martha.

NEUTRAL OBSERVATÖR

Som fredsobservatör måste du förhålla dig neutral. Man får till exempel inte agera som målsägandebiträde i värdlandet. Fredsobservatörens uppgift är att granska om landet lever upp till FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. I rollen som fredsobservatör lärde Martha känna mayakvinnan Juana som mot alla odds driver en process mot två poliser.

En dag när Juana var ensam hemma fick hon besök av poliser som frågade henne någonting på spanska. Hon förstod ingenting. Juana pratar inte spanska, bara ixil. Poliserna blev arga när hon inte svarade och tog in Juana till

förhör på polisstationen, men förhöret kunde inte äga rum den dagen. Då bestämde de sig för att häkta henne utan att förklara varför. Juana sökte upp henne och fick veta att hon hade gripits för olaga innehav och odlande av narkotika.

VÅLDTOGS AV POLISER

Domstolen uppträckte en rad processuella brister i fallet, bland annat att hon av misstag hade blivit frihetsberövad. Marken där poliserna hittade en marijuanaplanta tillhörde inte henne. Det kunde inte heller fastställas vem som hade planterat den. Detta ledde till att hon frigavs och avskrevs från alla brottsmisstankar. Frihetsberövandet var olagligt; polisen hade medvetet underlåtit att meddela Juana vad hon anklagades för och hon hölls häktad under längre tid än vad lagen tillåter.

Men det värsta var inte det olaga frihetsberövandet. Juana uppger att hon under tiden i häkte våldtogs och misshandlades av de tre poliser som bevakade henne. Sedan ska hon ha tvingats gå naken runt polisstationen. Trots detta vägrade åklagarmyndigheten att ta emot fallet och inleda en utredning.

Efter frigivningen vände sig Juana till människorättsorganisationen Instituto de Estudios Comrados en Ciencias Penales de Guatemala, ICCPG. Det tog ett år innan åklagarmyndigheten gav efter för ICCPGs påtryckningar; utredningen kom igång och ICCPG kunde börja samla in bevismaterial.

Men det är ett svårt och farligt jobb. Sedan processen mot poliserna inleddes, har advokaterna från institutet och deras familjemedlemmar utsatts för hot om våld. Några av dem har varit tvungna att lämna landet. Bevismaterial försvinner. Läget är inte lättare för vittnena. En

Som en konsekvens av att Juana vägrade hålla tyst lever hon nu på hemlig ort med man och barn.

Foto:Nelly Marcoux

polis som bevittnade överfallet har blivit hotad; två andra vittnen omkom under mystiska omständigheter. Juana och hennes familj är utsatta för trakasserier och mordhot, därför bor hon och familjen nu på hemlig ort.

– Genom att vi fredsoobservatörer är närvarande minskar risken för att de här människorna utsätts för fara, förklarar Martha som själv bodde hemma hos Juana under en vecka.

En av de misstänkta poliserna har flytt landet, men de två andra är häktade. Om poliserna döms för gärningarna de är misstänkta för kommer det att vara första gången som poliser döms för sexuella brott mot frihetsberövade kvinnor i Guatemala.

PREJUDICERANDE FALL

Martha Fonseca menar att fallet kommer att bli prejudicerande i Guatemala och kan få återverkningar i hela Latinamerika. Enligt en studie som genomfördes av den Washingtonbaserade juristorganisationen Due Process of Law Foundation är denna typ av brott vanligt förekommande även i andra delar av Latinamerika.

– Guatemala sitter fast i en våldsspiral; folk tar rättvisan i

sina egna händer eftersom rättsystemet inte fungerar, säger Martha Fonseca som menar att en fällande dom kan hjälpa landet att bli ett fredligare samhälle.

FAKTA: GUATEMALA

Efter decennier av diktatur fick Guatemala en demokratisk författning 1985. År 1994 installerade FN en kommission i Guatemala vars uppgift var att bevaka om konventionen om mänskliga rättigheter efterlevdes. Landets leds av en högerallians. Vänstern är politiskt marginaliserad och har för det mesta organiserats i olika gerillarörelser. År 1996 undertecknades ett fredsavtal mellan regeringen och gerillan vilket gjorde slut på mer än 30 år av inbördeskrig.

Källa: Nationalencyklopedin

Martha Fonseca hemma igen.

Efterlyses: före detta amanuenser!

Har du varit, eller känner du någon som varit, amanuens vid Juridicum på Stockholms universitet? Under våren 2008 kommer vi att starta upp en alumniförening för tidigare amanuenser. Vi tror att nätverket kan bidra till ökad gemenskap och förbättrad kontakt mellan jurister i olika skeden av sina yrkesliv, verksamma inom vitt skilda områden. Vår förhoppning är att snart kunna bjuda in till en första sammankomst, med inslag av mat, mingel och gamla anekdoter. Kontakta aron.verstandig@juridicum.su.se och meddela dina kontaktuppgifter snarast möjligt.

Med förhoppning om ett givande utbyte och en ny tradition!

Amanuenserna vid Juridicum.

Ingeborg Simonsson utsedd till rådman

Regeringen har den 13 mars utnämnt Ingeborg Simonsson, doktorand vid Juridicum, Stockholms universitet, till rådman vid Stockholms tingsrätt. Hon kommer huvudsakligen att döma i brottmål och tvistemål inom konkurrensrätt och immaterialrätt.

– Utnämningen av mig är ett tecken på nytänkande inom domstolsväsendet, säger Ingeborg Simonsson.

Artikeln kan läsas i sin helhet i Juridicums nyhetsarkiv www.juridicum.su.se/jurweb/aktuellt/arkiv.asp?lang=swe

Rättegångssalen moderniserad

Ny utrustning har installerats i rättegångssalen. Projektor, dokumentkamera och inspelningskamera har bytts ut. Samtidig teknisk utrustning styrs från en dosa på domarpanelen; man behöver inte längre ränna som en skottspole mellan apparaterna under pågående rättegångsspel. Tidigare var det lätt hänt att man snubblade på härvan av kablar som låg på golvet. Nu är kablarna dolda under golv och i väggar.

Rättegångssalen har dessutom fått en ansiktslyftning. Borden har lackats om, i fönstren hänger nya fräscha gardiner och upp till domarpanelen går en rullstolsramp.

Massmedia – hot eller möjlighet?

Doktorandrådet bjuder in till paneldebatt om relationen mellan forskare och massmedia. Tid: Tisdagen den 15 april klockan 15-17. Plats: Hörsal D7. I panelen: Madeleine Leijonhufvud, Suzanne Wennberg, Cecilia Magnusson Sjöberg och Märten Schultz. Moderator: Jonas Ebbesson. Anmälan görs till christine.kirchberger@juridicum.su.se.

Internationella tävlingsframgångar

Stockholmsstudenter vid Juridiska institutionen har utmärkt sig i en internationell skiljedomstävling med över 200 deltagande lag från hela världen. Stockholmslaget slutade som ett av de 16 bästa lagen i hela tävlingen. Artikeln kan läsas i sin helhet i Juridicums nyhetsarkiv www.juridicum.su.se/jurweb/aktuellt/arkiv.asp?lang=swe

Högre mål än snabba cash

I sin debutroman *Snabba cash* skildrar han den undre världens jakt på storkovan kring Stureplans häxkittel.

– Utan mina juridikstudier hade jag aldrig kunnat skriva den här boken, säger Jens Lapidus som jobbar på byrån Försvarsadvokaterna Stockholm.

Det var under notarietjänstgöringen i Sollentuna tingsrätt som Jens fick idén att skriva en kriminalroman där medelålders, överviktiga poliser lyser med sin frånvaro. Istället är det "the bad guys" som får måla upp en samhällskritisk bild av Sverige där stålar är det enda som räknas: Antingen kan du göra vad som helst för att du har pengar eller så gör du vad som helst för att skaffa dem.

– Det var en nyttig erfarenhet, för en ung människa med en trygg uppväxt som jag, att få se saker som jag annars inte skulle ha fått se, säger Jens Lapidus om sin tid i Sollentuna tingsrätt.

Romanfigurerna är inspirerade av människor han träffade

i tingsrätten. Men Jens Lapidus står i tacksamhetsskuld till juridiken i fler avseenden än så. Boken innehåller utdrag ur påhittade domar och förhörprotokoll; här fick han tillfälle att utnyttja den speciella prosa som varje juridikstudent tillägnat sig.

– Många har sagt att bokens i övrigt korthuggna stil skiljer sig från det juridiska språket. Men jag tycker att det finns likheter, också i det juridiska språket skalar man bort oväsentligheter.

Utän att vare sig fördöma eller försvara dem visar författaren empati för sina romanfigurer; även en kallblodig torped kan känna kärlek till sin dotter. Empati är en viktig egenskap i hans nuvarande jobb på Försvarsadvokaterna Stockholm.

– Det är lättare att brinna för det här än för affärsjuridik, tycker jag. Humanjuridiken kan innebära lite mer för dig som människa.

Han förundras över att så många blir affärsjurister trots att de flesta i början av studi-

I Jens Lapidus debutroman *Snabba cash* går en röd tråd av kriminalitet från förorterna och glesbygden till jet set-livet kring Stureplan.

erna vill bli humanjurister.

– Det är något konstigt som händer under utbildningens gång.

Jens Lapidus menar att det enda som står mellan en ensam individ i ett brottmål och samhällets många mäktiga maktap-

parater i form av myndigheter och media är försvarsadvokaten och det innebär ett stort ansvar.

– De bästa juristerna borde bli försvarsadvokater. Dåliga försvarsadvokater är ett hot mot rättssäkerheten

Studenters jämställdhetsarbete fick pris

Tre juridikstudenter startade förra året en genusgrupp. I mars i år fick de pris av universitetets Jämställdhetskommitté för sin seminarierie om jämställdhetsfrågor.

– Gensvaret är överraskande stort, säger Annika Grönlund, ordförande för Juridiska föreningen och en av initiativtagarna till genusgruppen.

Genusgruppen kom till som en reaktion på kritik från Juridiska linjerådet. Representanterna i linjerådet ansåg att institutionen lägger för lite vikt vid jämställdhetsfrågor i utbildningen. Bakom initiativet står, förutom Frida Niklasson,

även Ann-Sofie Nelstrand och Caroline Bleichner. De får pris för "...förtjänstfullt arbete med att öka engagemanget för jämställdhetsfrågor" som Jämställdhetskommitténs motivering lyder.

Med start förra året håller genusgruppen i en seminarierie kring genusfrågor. De flesta föreläsare är lärare vid Juridiska institutionen i Stockholm, men det händer att gruppen bjuder in jurister från andra lärosäten eller forskare inom andra discipliner. Vid ett tillfälle talade Maud Eduards, professor i statsvetenskap vid Stockholms universitet.

– Det var intressant att få

ett statsvetenskapligt perspektiv på juridiken, säger Annika Grönlund.

Att seminarierna har varit så välbesökta blev en glad överraskning för Annika Grönlund.

– Jag trodde inte att vi var så många som tycker att det saknas ett genusperspektiv i utbildningen, säger hon.

Vid juridiska institutionen i Umeå är jämställdhetsperspektivet en integrerad del av utbildningen. Genusgruppens mål på lång sikt är att det ska bli likadant i Stockholm.

Annika Grönlund är väl medveten om att det finns andra faktorer än kön som kan påverka rättsordningen.

– I framtiden vill vi gärna ta upp frågor om till exempel klass och etnicitet, men så här i början känns det som om genus är ett ämne som är stort nog, säger hon.

Annika Grönlund hoppas att seminarierna ska få fler att tänka i genustermer.

– Genom att bli medveten om sina egna föreställningar kan man förändra och få en mer rättvis rättstillämpning.

I år kommer seminarierna ha en mer praktisk inriktning enligt Annika Grönlund. Seminarierna är öppna för alla. Mer information finns på Juridiska föreningens hemsida: www.jurstud.com.